

Oppositie promotie Marnix Smit (22.12.2010)

Publiek belang: hoe houd je het op de rails? Een studie naar de effectiviteit en legitimiteit van planvorming voor stationslocaties.

Universiteit Twente 2010 (ISBN 978-90-365-3137-5)

Michiel A. Heldeweg

Dank u wel mijnheer de pro-rector.

Mijnheer de promovendus

Volgens het spoorboekje van deze academische plechtigheid, kan ik u na deze zitting feliciteren met uw proefschrift en mag ik mij nu toeleggen op een paar vragen.

Vraag 1.

Mijn eerste vraag betreft uw aanbevelingen.

Uw tweede aanbeveling is dat we niet moeten vrezen dat zelfs grote betrokkenheid van private partijen leidt tot uitholling van publieke waarden, zoals openheid en transparantie.

Tegelijkertijd zegt u dat vooral die transparantie en openheid ernstig kunnen lijden onder perceptie- en meningsverschillen tussen partijen.

Uw derde aanbeveling is daarom inzetten op *meer* transparantie van het proces en *meer* dialoog over wie in dat proces wat moet doen.

Dat klinkt prachtig, maar voldoet het ook? Meer transparantie en dialoog sluiten toch niet uit dat percepties en meningen soms gewoon niet tot elkaar komen en dan is meteen uw tweede aanbeveling in het geding.

Bent u niet toch te optimistisch? Zijn in uw onderzoek de private key-stakeholders niet eigenlijk een beetje *incrowd* en sterk behept met een nationale en een publieke nestgeur? In zo'n constellatie belooft meer dialoog al snel een consensus. Maar werkt dat ook bijvoorbeeld bij nieuwe private partijen, wellicht zelfs van over de grens en in eigendom bij een internationale hedge-fund, kortom bij duidelijk van publieke prioriteiten afwijkende percepties? Moeten wij niet erg voorzichtig zijn met het **generaliseren** van uw bevindingen?

En deelt u mijn opvatting dat, omdat het vaak grilliger en dus moeilijker ligt, het **primaat** van de overheid, zowel naar proces als naar resultaat, meer erkenning behoeft? De WRR indachtig geldt dan immers dat netwerkfalen dwingt tot hiërarchische randvoorwaarden (op proces *en* resultaat) – kortom: representatief gezag boven participatieve kakafonie...

Als u deze verfrissend reactionaire opvatting NIET deelt, wilt u dan proberen mij alsnog te overtuigen van de magie van de dialoog als waarborg voor het publiek belang?

Vraag 2

Mijn tweede vraag betreft de scheiding tussen publieke en private verantwoordelijkheden bij pps, in relatie tot uw zesde stelling.
Wellicht wil een van uw paranimfen deze stelling even voordragen.

Concessiecontracten voor de realisatie van sociale of fysieke infrastructuur, zoals scholen of wegen, zouden niet onder de noemer publiek-private samenwerking (pps) moeten worden geschaard, immers deze contracten zijn gericht op een heldere scheiding van verantwoordelijkheden tussen overheid en markt.

Dank u wel.

De *premiss*e van de stelling is: PPS is 'fuzzy' of 'hybride' vanwege de vermenging of vervlechting van verantwoordelijkheden tussen overheid en markt.
Uw *interpretatie* is: Concessiecontracten zijn juist NIET fuzzy of hybride want zij behelzen een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden.
Uw *gevolgtrekking* is: concessiecontracten voor realisatie van sociale of fysieke infrastructuur (scholen, wegen) zijn geen PPS, althans moeten niet zo behandeld worden.

Twee (sub)vragen hierover.

A. Is het niet zo dat ook de door u bedoelde oneigenlijke concessiecontracten, bij complexe aangelegenheden – en dat is misschien geen school maar wel een stationslocatie, laat staan een nieuwe afsluitdijk – gepaard gaan met een **iteratief** proces tussen publieke en private partners?

En beoogt men daarmee niet juist dat private partijen een stem hebben in het eindresultaat, dus ook op effectiviteit?

Is het niet zelfs zo dat sommige private contractspartijen verplicht of uit overtuiging andere maatschappelijke stakeholders bij het ontwerpproces betrekken?

Kort en goed, laten complexe concessiecontracten niet zien dat er ruimte is voor onderhandelen over het eindresultaat, voor **waardenuitruil**, zodat dus ook dan verantwoordelijkheden zich vervlechten of vermengen – net als bij pps?

B. en als u toch in uw overtuiging volhardt; wat doet het er eigenlijk toe; wat is de porté van uw stelling?

Bijvoorbeeld onder juristen wordt de term pps niet al te serieus genomen. Net als het begrip 'plan' wordt pps gezien als een containerbegrip dat normatief eigenlijk niet zinvol kan worden gekwalificeerd.

Juridisch zie ik dus niet goed wat er met uw stelling gewonnen zou zijn – dan zijn er nog wel wat andere, relevantere onderscheidingen dan die tussen concessiecontracten en pps. Wat winnen we naar uw oordeel met uw inzicht uit stelling 6?

Notabene – puntjes voor voortgezet debat

1. Het publiek belang is niet slechts een evaluatief begrip. Het is evaluatief en **normatief**; open in uitkomst, maar tot verantwoording (en daarmee geïmpliceerd handelen) normatief *verplichtend* voor de overheid, alsook bevoegdheid onderbouwend als het gaat om eenzijdig burgers bindend ingrijpen.... (zoals voor private personen eigendom).
2. Hoe te oordelen over een **empirische onderbouwing** nut van samenhang tussen de inrichting van het proces en de criteria voor borging van het publiek belang. Is wat betrokkenen vinden niet normatief ontoereikend voor een conclusie omdat het normatief draait om het uit representatief democratisch primaat (zonder last of ruggespraak) beslissen wat uit hoofde van Het Algemeen Belang (denk ook aan toekomstige generaties en andere waarden en organismen) belangrijk is om mee te wegen en dus procedureel te borgen....